

ks. Leszek Poleszak SCJ

ROLA WIARY W REALIZACJI POWOŁANIA DO ŻYCIA ZAKONNEGO I CHARYZMATU INSTYTUTU

Wprowadzenie¹

Bóg, stwarzając człowieka „na swój obraz i podobieństwo” (por. Rdz 1,26), obdarza go łaską dziecięstwa Bożego i powołuje go do uczestnictwa w naturze Bożej (por. Ef 1,5-6). To powołanie zawiera w sobie powołanie szczegółowe, które podobnie jak ogólne powołanie do świętości, wymaga dyspozycji wewnętrznych, uzdalniających osobę do moralnie dobrego działania. Stałe nastawienie moralne określamy mianem cnoty (łac. *virtus*; gr. *areté*), która jest „habitualną i trwałą dyspozycją do czynienia dobra. Pozwala ona osobie nie tylko wypełniać dobre czyny, ale też dawać z siebie to, co najlepsze”². Do cnót teologalnych, które uzdalniają człowieka do uczestnictwa w naturze Bożej oraz do życia zjednoczenia z Trójcą Przenajświętszą należą wiara, nadzieja i miłość. W sposób bezpośredni odnoszą się one do Boga, który jest ich początkiem, motywem i przedmiotem oraz stanowią podstawę nadprzyrodzonego życia moralnego chrześcijanina, którego celem jest zjednoczenie z Bogiem. Cnota wiary jest nadprzyrodzoną zdolnością, dzięki której możemy wierzyć w Boga i w to wszystko, co On objawia, a co

¹ Pierwotna wersja tego tekstu ukazała się w: *Rola wiary w realizacji powołania do życia zakonnego i charyzmatu instytutu*, w: M. Saj, M. Stokłosa (red.), *Ecclesia Christi. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Józefowi Wroczyńskiemu SCJ z okazji 40. rocznicy rozpoczęcia pracy naukowej*, Warszawa 2023, s. 561-570.

² *Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002, 1803.

Kościół podaje do wierzenia. Dzięki cnocie wiary, człowiek może odkryć Bożą prawdę, przyjąć ją w sposób intelektualny i wolitywny, ponieważ Bóg jest samą prawdą³.

Przyjęcie łaski wiary wymaga od człowieka pokory i dyspozycyjności. To zaś skutkuje posłuszeństwem wobec wiary. Podstawą dla postawy posłuszeństwa jest wsłuchiwanie się w głos Boga oraz dialogiczna relacja ze Stwórcą, który przemawia do człowieka i pragnie być usłyszany. Dialog ten prowadzi do komunii i do wzrostu cnót nadziei i miłości. Pojawiające się nowe zadania i Boże propozycje, człowiek odczytuje w duchu wiary i z ufnością zawiera się Stwórcy, który sam zaczyna go prowadzić dzięki uległości w wierze. Wzorem takiej postawy dla osób konsekrowanych jest choćby Abraham, który słysząc z ust Boga słowa: „Wyjdź z twojej ziemi rodzinnej i z domu twego ojca do kraju, który ci ukazę” (Rdz 12,1), okazuje swoją dyspozycyjność i z ufnością, pomimo wielu niewiadomych, wątpliwości i rozterek, ufa Bogu bezgranicznie i pozwala się prowadzić⁴.

Celem tego artykułu jest ukazanie roli wiary w wyborze i realizacji powołania zakonnego. Cnota wiary jest podstawowym darem, dzięki któremu człowiek jest zdolny rozeznaczyć pragnienie Boga i Jego łaskę do naśladowania konsekracji Jezusa Chrystusa oraz podążać Jego śladami we wspólnocie osób konsekrowanych. Szczególna rola wiary zostanie ukazana w odniesieniu do podstaw powołania zakonnego oraz do jego realizacji, w której ukazane zostaną elementy takie jak: konsekracja, życie wspólnotowe oraz wierność charyzmatowi instytutu.

1. Wiara podstawą powołania zakonnego

Pomimo częstej obecnie, zwłaszcza wśród ludzi młodych, deklaracji braku wierzenia w cokolwiek, każdy człowiek – jak zauwa-

³ Por. J. Bramorski, *Cnoty teologalne w życiu moralnym chrześcijanina*, „Studia Gdańskie” 23 (2008), s. 31-41.

⁴ Por. E. Ziemann, *Wiara w życiu duchowym osoby konsekrowanej*, „Symposium” 2(25) (2013), s. 142-143.

za ks. Marek Dziewiecki – w najważniejszych sprawach życiowych kieruje się wiarą. Nie wszyscy jednak kierują się wiarą religijną. Wiara wpływa na system wartości człowieka, jego zasady moralne i sumienie. Dojrzała wiara jest wiarą racjonalną, poszukującą zrozumienia i uzasadnienia, ponieważ jest ona darem Boga i jest oparta na samoobjawieniu się Boga, który w Jezusie Chrystusie – swoim Synu – objawia nam swoją mądrość i miłość. W przeciwnym razie możemy mówić o wierze niedojrzałej, którą cechuje tendencja do naiwności, magii czy przesądów. Wiara wpływa na nasze odniesienie do Boga i do drugiego człowieka, pozwala nam doświadczyć miłości Stwórcy i tego, że każdy został stworzony przez Niego z miłości i dla miłości. Doświadczenie tej miłości, która jest łaską wlaną w serce człowieka za sprawą Ducha Świętego (por. Rz 5,5), prowadzi do życia pełnią chrześcijaństwa, otwiera na doświadczenie Absolutu⁵. Bez wiary nie jest możliwe odkrycie powołania do szczególnej służby Bożej w kapłaństwie i w życiu zakonnym.

Konsekracja zakonna w całej swojej istocie zasadza się na wierze i zmierza do naśladowania Tego, który pierwszy konsekrował się Ojcu przyjmując formę życia czystego, ubogiego i posłusznego⁶. Realizacja powołania do życia zakonnego i charyzmatu instytutu wiąże się więc nierozdzielnie z koniecznością pielęgnacji daru wiary otrzymanej od Boga. Wiara jest konieczna, by na życie konsekrowane patrzeć nie z punktu widzenia społecznego (roli społecznej) czy statystycznego, ale by móc dostrzec i zrozumieć wymiar ofiarniczy konsekracji zakonnej. Osoby konsekrowane Bogu są wezwane do tego, by naśladować sposób i formę życia, jaką ob-

⁵ Por. M. Dziewiecki, *Wiara podstawą powołania*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 1 (2013), s. 53-55.

⁶ „Osoba konsekrowana wiedzioną jest nieustannym pragnieniem poszukiwania Boga, a stawiając w centrum swego życia Chrystusa, odkrywa w Nim jedyną Prawdę, dlatego stara się nie tylko dogłębnie Go poznać, ale całkowicie powierzyć Mu siebie”. M. Pagacz, *Życie konsekrowane w służbie poszukiwania sensu według Benedykta XVI*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 1(29) (2021), s. 326.

rał Syn Boży⁷. Jego słowa: „Jeśli kto chce pójść za Mną, niech się zaprze samego siebie, niech weźmie krzyż swój i niech Mnie naśladuje” (Mt 16,24) odczytują one jako zachętę do ścisłego naśladowania Mistrza poprzez profesję rad ewangelicznych czystości, ubóstwa i posłuszeństwa. Jak życie Jezusa dzięki mocy Ducha Świętego staje się doskonałą ofiarą za zbawienie świata⁸, tak konsekracja zakonna dzięki uświęcającej mocy Ducha Bożego, pozwala grzesznemu człowiekowi coraz bardziej upodabniać się do Chrystusa, stając się przez to ofiarą miłą Bogu. Przypomina o tym II Sobór Watykański: „W tak wielkiej zaś różnorodności darów ci wszyscy, co sążywani przez Boga do praktykowania rad ewangelicznych i wiernie według nich żyją, w szczególny sposób poświęcają się Panu, który będąc dziewiczy i ubogi (por. Mt 8,20; Łk 9,58), przez posłuszeństwo aż do śmierci krzyżowej (por. Flp 2,8) odkupił i uświęcił ludzi. W ten sposób przynagleni miłością, którą Duch Święty rozlał w ich sercach (por. Rz 5,5), coraz bardziej żyją dla Chrystusa i dla Jego Ciała, którym jest Kościół (por. Kol 1,24). Dlatego z im większą gorliwością łączą się z Chrystusem przez takie ofiarowanie siebie samych, które obejmuje całe życie, tym bujniejsze staje się życie Kościoła, a jego praca apostołska tym dorodniejsza wydaje plony”⁹.

2. Rola wiary w realizacji powołania

Realizację powołania do życia konsekracją zakonną możemy nazwać dynamicznym aktem wiary. Jak wyjaśnia św. Jan Paweł II, dzięki relacji jednoczącej i „upodabniającej” do tajemnicy Chrystusa, życie konsekrowane „wyraża uznanie i podziw dla wzniosłego piękna Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego i z radością świadczy

⁷ Por. B. Szewczul, *Definicja prawno-teologiczna życia konsekrowanego przez profesję rad ewangelicznych*, „Prawo kanoniczne” 59 (2016) nr 1, s. 23-34.

⁸ Por. A. Vanhoye, *Bóg tak umiłował świat. Lectio divina do ofiary Chrystusa*, Kielce 2005, s. 64-70.

⁹ II Sobór Watykański, Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, Rzym 1965 (dalej: DZ), 1.

o Jego miłościwej łaskawości wobec każdej ludzkiej istoty”¹⁰ stając się *confessio Trinitatis*¹¹. W realizacji powołania zakonnego, które „staje się misją, tak jak było nią całe życie Jezusa”¹² możemy za Janem Pawłem II wyróżnić trzy elementy posłannictwa osób konsekrowanych, w których szczególnie uwypukla się konieczność życia łaską wiary. Należą do nich: konsekracja, życie we wspólnocie oraz charyzmat – specyficzna misja instytutu lub wspólnoty.

Wiara stanowi podstawę konsekracji zakonnej. Odpowiedź zakonnika na Boże powołanie wymaga wiary w Boga i oznacza akceptację Bożego wezwania. Zgadzając się na powołanie, osoba konsekrowana czyni to w duchu wiary w Boga i potwierdza, że pokłada w Nim swoją nadzieję. Samo całkowite ofiarowanie się Bogu w akcie konsekracji zakonnej „całym sercem, całą duszą i ze wszystkich sił” (Pwt 6,5) oznacza prawdziwy sens tego ofiarowania się Bogu¹³. Akt konsekracji zakonnej, jak przypomina nam Dekret *Lumen gentium* jest pogłębieniem pierwotnej konsekracji chrzcielnej¹⁴. Życie konsekrowane zakłada więc bezwzględnie życie wiarą, zakorzenienie w Bogu. Bez

¹⁰ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Vita consecrata*, Rzym 1996 (dalej: VC), 16.

¹¹ Por. VC 14-40.

¹² VC 72.

¹³ Por. G. Fernández Sanz, *Fede*, w: *Dizionario teologico della vita consacrata*, red. A. A. Rodríguez, J. M. Canals Casas, Milano 1994 (dalej: DTVC), s. 729.

¹⁴ „Przez śluby albo inne święte więzy, naturą zbliżone do ślubów, którymi wierny zobowiązuje się do praktykowania trzech wymienionych rad ewangelicznych, oddaje się on całkowicie na własność umiłowanemu nade wszystko Bogu, tak że z nowego i szczególnego tytułu poświęca się służbie Bogu i Jego czci. Przez chrzest chrześcijanin umarł już wprawdzie dla grzechu i został poświęcony Bogu, jednak aby mógł otrzymać obfite owoce łaski chrztu, postanawia przez ślubowanie w Kościele rad ewangelicznych uwolnić się od przeszkód, które mogłyby go odwieść od gorliwej miłości i od doskonałego kultu Bożego, i jeszcze ściślej poświęca się służbie Bożej. Tym doskonalsze będzie poświęcenie, im bardziej przez silniejsze i trwalsze więzy ukazywany jest Chrystus połączony nierozzerwalnym węzłem z Oblubienicą Kościołem”. II Sobór Watykański, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*,

wiary nie ma konsekracji zakonnej, a obrany styl życia, który winien być naśladowaniem stylu życia Syna Bożego, staje się karykaturą i wykrzywieniem łaski powołania. W tym kontekście jest jasne, że wiara jest fundamentalnym wyborem dla osób konsekrowanych. W jej centrum staje wcielony Syn Boży, Jezus Chrystus, który jest pierwszym konsekrowanym¹⁵. On jest Tym, którego „Ojciec poświęcił [konsekrował] i posłał na świat (J 10,36). Wiara pozwala przyjąć, że konsekracja Jednorodzonego Syna Bożego zrodziła się w wewnętrznym życiu Trójcy Przenajświętszej i prowadzi do odsłonięcia misterium Boga, który pragnie, aby wszyscy byli zbawieni¹⁶.

Akt wiary, jakim jest konsekracja zakonna, jest aktem fundamentalnym, bez którego nie ma pełnego oddania ani perspektywy na wierność powołaniu. Ostatecznie bowiem, sam Bóg nadaje sens tej formie życia, On również towarzyszy człowiekowi ze swoją łaską, bez której nie jest on w stanie wypełnić tego, co sam ślubował¹⁷.

Fundament konsekracji zakonnej określony jest w regule zakonnej¹⁸ bądź w konstytucjach¹⁹ instytutu, które będąc zatwierdzone przez Kościół, regulują życie i organizację danej wspólnoty zakonnej. Znamionną rolę wiary w realizacji życia zakonnego możemy dostrzec zwłaszcza w wymiarze życia ślubami zakonnymi²⁰. De-

Rzym 1964, 44; Por. A. Boni, *Professione religiosa. 1. Dimensione teologica*, w: DTVC, s. 1331-1333.

¹⁵ Por. M. Gołąb, *Czy zakony są jeszcze Kościołowi potrzebne? Duchowość eklezjalna życia konsekrowanego*, Kraków 2003, s. 58-67.

¹⁶ Por. T. Paszkowska, *Misterium życia konsekrowanego – wyzwania i nadzieje naszych czasów*, „Rocznik Teologii Katolickiej” 1(14) (2015), s. 143-144.

¹⁷ Por. G. Fernández Sanz, *Fede*, dz. cyt., kol. 729-730.

¹⁸ Por. T. Wytrwał, *Reguły zakonne*, w: *Encyklopedia katolicka. T. 16*, red. E. Gigilewicz, Lublin 2012, kol. 1331-1332.

¹⁹ Por. M. Daniluk, *Konstytucje zakonne*, w: *Encyklopedia katolicka. T. 9*, red. B. Migut, Lublin 2002, kol. 734-735.

²⁰ „Nie można bowiem pojąć duchowości chrześcijańskiej, a tym bardziej zakonnej bez odniesienia i osadzenia na fundamencie wiary, nadziei i miłości chrześcijańskiej. Fundament ten jednak nie wyczerpuje źródeł kształtowania

czyż o wejściu na drogę konsekracji wiąże się ze złożeniem ślubów zakonnych czystości, ubóstwa i posłuszeństwa oraz podjęciu życia we wspólnocie. Zrozumienie istoty konsekracji poprzez śluby zakonne jest możliwe jedynie w duchu wiary²¹. Sam Chrystus mówi swoim uczniom, że wezwanie do radykalnego życia radami ewangelicznymi jest specjalnym darem Bożym, którego nie wszyscy są w stanie pojąć i zaakceptować, ale jedynie ci, którym jest to dane (por. Mt 19,11). Decyzja o naśladowaniu Jezusa ubogiego, posłusznego i czystego nie jest możliwa bez daru wiary w to, że to On sam obdarza człowieka odpowiednimi darami do wiernego kroczenia za Nim, pomimo swojej słabości. Dotyczy to wszystkich ślubów zakonnych, które bez wiary wydają się niepotrzebne i przeszkadzające. Szczególnie jasno konieczność cnoty wiary jest widoczna w realizacji ślubu posłuszeństwa, który odwołuje się również do relacji międzyludzkich. Wiara jest tu niezbędna do tego, by w prawie ustanowionych przełożonych dostrzec reprezentanta Boga, który posługuje się ludźmi, aby ich prowadzić do zbawienia²². „Wynika stąd również owa zakonna uległość, jaką w duchu wiary osoby konsekrowane okazują swoim prawowitym przełożonym, zastępu-

postaw chrześcijańskich i zakonnych. Chrześcijaństwo ze swej istoty ma charakter sakramentalny, a poprzez rzeczywistość widzialną, naturalną, ludzką, wskazuje i uobecnia rzeczywistość niewidzialną, nadprzyrodzoną i Boską”. J. Kiciński, *Sztuka przeżywania rad ewangelicznych. Życie sakramentalne*, w: *Droga rad ewangelicznych. Program formacji ciągłej na 2011 rok*, red. J. Wełna, Kraków 2011, s. 54.

²¹ „Osoby konsekrowane nie tylko żyją wiarą – wiara i całkowite zawierzenie Bogu stanowią istotę ich egzystencji – bez tej perspektywy życie osób zakonnych byłoby pozbawione sensu. Śluby zakonne: czystości, ubóstwa i posłuszeństwa mogą stać się rzeczywistym sposobem życia jedynie w świetle głębokiej wiary”. M. Pagacz, *Życie konsekrowane w służbie poszukiwania sensu...*, dz. cyt., s. 329.

²² Por. VC 92; Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Faciem tuam, Domine, requiram*. Posługa władzy i posłuszeństwo, Rzym 2008, 18.

jącym Boga”²³. Brak wiary staje się często przyczyną przeżywanych trudności w realizacji ślubu posłuszeństwa²⁴ i w zrozumieniu jego teologicznego odniesienia do ludzkiej wolności²⁵.

²³ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska o konsekracji zakonnej w świetle tajemnicy odkupienia *Redemptionis donum*, Rzym 1984, 13. Por. DZ 14. W celu uniknięcia nadużyć władzy należy właściwie rozumieć naturę władzy przełożonego. Jak zauważa ks. Józef Wroceński SCJ: „Pełnienie ewangelicznego posłuszeństwa staje się bardziej autentyczne i zasługujące, gdy wydający polecenie «zastępuje Boga», niż gdy jest tylko przedstawicielem czy wykonawcą woli wspólnoty. Nie należy więc zaciemniać lub pomniejszać roli przełożonego, zwłaszcza, kiedy się wkracza w problemy czy konflikty osobiste członków. [...] Władza przełożonego nie jest nieograniczona. Nie może on naruszać podstawowej struktury instytutu ani istotnych założeń swojej władzy, a więc tego wszystkiego, co wynika z Bożego obdarowania. Powierzony urząd ma wykonywać – osobiście, ale z pożytkiem dla powierzonej wspólnoty i współbraci, a więc z pożytkiem dla wspólnoty Kościoła”. J. Wroceński, *Aspekt prawny posługi przełożonego zakonnego i jego odpowiedzialność w prowadzeniu wspólnoty*, „Sympozjum” 2(35) (2018), s. 237-238.

²⁴ „Nie można także zapomnieć, że w całej tej delikatnej, bardzo złożonej i często bolesnej kwestii decydującą rolę odgrywa wiara, która pozwala zrozumieć zbawczą tajemnicę posłuszeństwa. Wiemy, że nieposłuszeństwo człowieka spowodowało rozkład rodziny ludzkiej, a posłuszeństwo Człowieka nowego zapoczątkowało jej odbudowę (por. Rz 5,19). Dlatego też posłuszeństwo zawsze będzie głównym motorem wszelkiego życia rodzinnego. Życie wspólnoty zakonnej zawsze opierało się na tym przeświadczeniu wiary. Także i dzisiaj musi nim żyć z odwagą, by jej starania o rozwój relacji braterskich nie były daremne i by mogła odegrać istotną rolę jako rzeczywistość ewangeliczna w Kościele i w społeczności”. Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja o życiu braterskim we wspólnocie *Congregavit nos in unum Christi amor*, Rzym 1994 (dalej: *Congregavit*), 53.

²⁵ „Biorąc zaś pod uwagę aspekt teologiczny, widzimy, iż podstaw wielu konfliktów związanych z posłuszeństwem i wolnością należy szukać w błędnym całkowitym utożsamianiu władzy Jezusa Chrystusa i Kościoła. Przejawem tego może być brak miejsca na wolną zgodę, niedopuszczanie do pytań, brak minimum wyjaśnień, co do istotnych spraw wiary. Na takim tle może pojawić się kryzys posłuszeństwa polegający na odrzucaniu jakiegokolwiek zależ-

Istotnym zadaniem osób konsekrowanych jest *confessio Trinitatis*. Dzięki przyjęciu Boga, zakonnicy mogą stać się Jego wyznawcami. Osoba konsekrowana „zachowując dziewictwo, przyjmuje do swego serca dziewiczą miłość Chrystusa i wyznaje Go wobec świata [...]; naśladując Jego ubóstwo, wyznaje Syna, który wszystko otrzymuje od Ojca i z miłością wszystko Mu oddaje [...]; włączając się w tajemnicę Jego synowskiego posłuszeństwa, wyznaje Chrystusa jako nieskończenie umiłowanego i miłującego, jako Tego, który ma upodobanie jedynie w woli Ojca”²⁶.

Akceptacja wspólnoty uczniów, którzy tworzą jedną rodzinę zakonną osób powołanych przez Chrystusa do życia w jednym charyzmacie, jest możliwa jedynie w duchu wiary. Bez niej niejednokrotnie różnorodność osób, charakterów, czy też wizji świata, stałaby się raczej przeszkodą do wspólnego podążania za Chrystusem. Wspólnota osób konsekrowanych, starając się żyć w Chrystusie jako „jeden duch i jedno serce” (por. Dz 4,32) staje się wymownym wyznaniem wiary trynitarnej. „Wyznaje Ojca, który pragnie połączyć wszystkich ludzi w jedną rodzinę; wyznaje Wcielonego Syna, który gromadzi odkupionych w jedność, wskazując im drogę swoim przykładem, modlitwą, słowami, a nade wszystko swoją śmiercią, to ona bowiem jest źródłem pojednania dla podzielonej i rozproszonej ludzkości; wyznaje Ducha Świętego jako zasadę jedności w Kościele, w którym On nieustannie powołuje do istnienia duchowe rodziny i braterskie wspólnoty”²⁷.

Dzięki wierze osób konsekrowanych tworzących jedną wspólnotę, jest możliwe tworzenie nowego typu solidarności, której wzorem jest Trójca, z którą jedność pozwala przemieniać ludzkie relacje ukazując ludziom piękno braterskiej komunii. „Osoby konsekrowane bowiem żyją „dla” Boga i „z” Boga i właśnie dlatego mogą

ności od drugiej osoby”. J. Kiciński, *Posłuszeństwo drogą duchowej wolności*, w: *Droga rad ewangelicznych...*, dz. cyt., s. 63.

²⁶ VC 16.

²⁷ VC 21.

świadczyc o mocy łaski, która przynosi pojednanie i niszczy mechanizmy przeciwne jedności, obecne w sercu człowieka i w relacjach społecznych”²⁸. Wspólnota zakonna rodzi się z komunii osób dzielących się wzajemnie darami Ducha Świętego i wiarą. Poprzez wspólne doświadczenie jedności z Chrystusem, który je powołuje do życia jednym charyzmatem i w jednej misji, mogą one w praktyce wspólnego apostołatu wyznawać wiarę z łatwością i w prostocie, dzieląc się doświadczeniem komunii²⁹.

Rola wiary uwidacznia się także w przyjęciu w duchu posłuszeństwa Bogu specjalnego zadania, jakie składa On w ręce wspólnoty za pośrednictwem charyzmatu założycielskiego³⁰. Jego praktyczna realizacja wyraża się w jedności działania, która powinna być wierna powierzonej misji, dzięki której charyzmat wspólnoty zakonnej staje się ubogaceniem dla wspólnoty Kościoła. Jedność działania pod przewodnictwem przełożonych jest oznaką braterskiej komunii i wierności Bogu, który rozdziela charyzmaty w Kościele³¹. Charyzmat instytutu wyraża się również we właściwym sobie stylu duchowości i formacji, która czerpie zarówno z ożywiającej łaski sakramentów, jak też z charakterystycznych darów udzielonych dzięki łasce założycielskiej³².

Wejście w proces formacji zakonnej wymaga kierowania się cnotą wiary. Jak zauważa Teresa Paszkowska, proces ten polega na modyfikowaniu osobowości przez wiarę i w wierze³³ oraz ukazywaniu, że Syn Boży jest „eschatologicznym celem, ku któremu wszystko

²⁸ VC 41.

²⁹ Por. Congregavit 32.

³⁰ Por. J. Wroczeński, *Współczesne wyzwania i oczekiwania wobec życia konsekrowanego*, „Sympozjum” 1(32) (2017), s. 204-205.

³¹ Por. Congregavit 44.

³² Por. J. Kiciński, *Sztuka przeżywania rad ewangelicznych...*, dz. cyt., s. 54.

³³ Por. T. Paszkowska, *Życie konsekrowane – dynamiczny akt wiary i confessio Trinitatis*, „Roczniki Teologii Duchowości” 4(59) (2012), s. 80.

zmierza”³⁴. Wbrew szerokiej praktyce, formacja zakonna powinna mieć nie antropologiczny, ale teologiczny punkt wyjścia. Poprzez formację zakonną osoba konsekrowana winna *poddać Chrystusowi całą swą egzystencję* – upodobniając się do Niego – przez totalny wysiłek udoskonalenia³⁵. „Wysiłek ten obejmuje *oczyszczenie* z deformacji oraz otwartość na *oświecenie* skutkujące nabywaniem formy właściwej. Nie można pomijać faktu, że prócz osobowości «prywatnej», osoba formowana posiada już «osobowość eklezjalną»”³⁶. Ten, kto wstępuje do instytutu życia konsekrowanego żyje «wedle zobowiązań wynikających ze chrztu»³⁷, a przyjmując *aktem wiary* powołanie do konsekracji swojego życia zgadza się na to, by w ramach formacji początkowej i w późniejszych fazach dokonało się w nim owo pogłębienie doświadczenia Boga, który go powołuje³⁸. Jedynie dzięki rozwojowi wiary osoba konsekrowana świadomie i z zaangażowaniem kontynuuje również formację podstawową, która przeobraża się z biegiem czasu w formację ciągłą. Jej owocem jest wzrost wiary, umocnienie w powołaniu, gorliwość apostołska i miłość braterska³⁹.

Osoby konsekrowane są wezwane do wierności wobec własnej konsekracji według otrzymanego charyzmatu. Zwłaszcza we współczesnym świecie stanowi to pewne wyzwanie, które jest jednak możliwe do realizacji dzięki wierze⁴⁰. By to mogło się zrealizo-

³⁴ VC 16. Por. T. Paszkowska, *Życie konsekrowane – dynamiczny akt wiary...*, dz. cyt., s. 87-92.

³⁵ Por. VC 16.

³⁶ T. Paszkowska, *Życie konsekrowane – dynamiczny akt wiary...*, dz. cyt., s. 80-81.

³⁷ Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Instrukcja Potissimum institutioni*, Rzym 1990 (dalej: PI), 34.

³⁸ Por. PI 35; T. Paszkowska, *Życie konsekrowane – dynamiczny akt wiary...*, dz. cyt., s. 81.

³⁹ Por. PI 66-71.

⁴⁰ Por. L. Poleszak, *Wspólnota zakonna w świecie indywidualistów*, „Via Consecrata” 9(96) (2006), s. 24-27.

wać konieczne jest ustalenie kryteriów, którymi należy się kierować przy podejmowaniu decyzji dotyczących osób czy prowadzonych dzieł. W tym względzie istotne jest pytanie o to, czy decyzje te służą pogłębieniu jedności i tworzeniu komunii. Obok kryterium jedności ważnym jest również kryterium epoki, które każe być wyczulonym na znaki czasu, czego skutkiem jest zaangażowanie w dzieło misji i ewangelizacji Kościoła w duchu założyciela instytutu⁴¹.

Zakończenie

Wiara stanowi podstawę relacji człowieka z Bogiem, tym bardziej zaś dar wiary jest niezbędny do tego, by człowiek mógł rozpoznać swoje powołanie i zaakceptować wezwanie do szczególnej konsekracji zakonnej, której bazą jest konsekracja chrzcielna. Dar wiary, jaki wiąże się z niezасłużonym obdarowaniem ze strony Boga, nie zniewala jednak człowieka do przyjmowania go w sposób determinujący, ale uzdalnia go do słuchania Boga objawiającego mu siebie i zapraszającego do przyjaźni i komunii. Bóg obdarza człowieka swoją łaską prowadząc go drogą powołania do pełni dojrzałości ludzkiej i duchowej. Staje się to możliwe dzięki przyjęciu darów Ducha Świętego, który jest źródłem uświęcenia i dojrzałości człowieka. Jeśli jednak tej wiary zabraknie, niemożliwe jest rozeznanie duchowe ani wybór powołania do służby Bogu⁴². Gdy wiara osłabnie lub zostanie utracona, życie zakonne stanie się nie-

⁴¹ Por. J. Wroceński, *Współczesne wyzwania i oczekiwania wobec życia konsekrowanego*, dz. cyt., s. 205-208. Por. także: L. Poleszak, *Niektóre aktualne wyzwania dla życia zakonnego*, „Symposium” 1(34) (2018), s. 82-85.

⁴² „Bez wiary objawionej Bóg staje się dla człowieka kimś nieosiągalnym, Jezus Chrystus – postacią historyczną, Ewangelia – powieścią historyczną lub apokryficzną, Kościół jako Lud Boży – organizacją społeczno-charytatywną o znamionach życia religijnego, hierarchia – strukturą władzy klerykalnej, zbawcza misja Kościoła w kontekście nowej ewangelizacji – elementem propagandy, a sprawowana w nim liturgia – ceremonią, martwym rytmem, tradycją.” E. Ziemann, *Wiara w życiu duchowym osoby konsekrowanej*, dz. cyt., s. 141.

znośnym wypełnianiem niezrozumiałych już i ciężących wymagań, bądź też przemieni się w cyniczną negację wartości wcześniej uznawanych za Boży dar.

W celu uniknięcia niebezpieczeństw, jakie niesie ze sobą kryzys wiary należy przedsięwziąć stanowcze kroki, które uchronią osoby konsekrowane przed jego konsekwencjami. Są to przede wszystkim troska o wierność modlitwie, skutkująca rozwojem relacji z Oblubieńcem oraz dbałość o umocnienie powołania⁴³. Troska o wiarę ustawia człowieka w perspektywie pragnień Boga i prowadzi do przemiany serca, do nawrócenia. Dbłość o własne powołanie, zarówno w wymiarze osobistym jak i wspólnotowym, pozwala spoglądać z nadzieją w przyszłość i unikać wszystkiego, co jest z nim przeciwne. Osoba konsekrowana żyje wówczas życiem zakorzenionym w wierze, a swoją ufność pokłada w Tym, któremu zawierzyła.

Bibliografia

- Boni A., *Professione religiosa. 1. Dimensione teologica*, w: *Dizionario teologico della vita consacrata*, red. A. A. Rodríguez, J. M. Canals Casas, Milano 1994, s. 1327-1356.
- Bramorski J., *Cnoty teologiczne w życiu moralnym chrześcijanina*, „Studia Gdańskie” 23 (2008), s. 31-75.
- Daniluk M., *Konstytucje zakonne*, w: *Encyklopedia katolicka. T. 9*, red. B. Migut, Lublin 2002, kol. 734-735.
- Dziewiecki M., *Wiara podstawą powołania*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 1 (2013), s. 53-56.
- Fernández Sanz G., *Fede*, w: *Dizionario teologico della vita consacrata*, red. A. A. Rodríguez, J. M. Canals Casas, Milano 1994, s. 723-737.
- Gołąb M., *Czy zakony są jeszcze Kościołowi potrzebne? Duchowość eklezjalna życia konsekrowanego*, Kraków 2003.

⁴³ Por. L. Poleszak, *Źródła odnowy życia konsekrowanego*, „Symposium” 2(37) (2019), s. 239-248.

- Jan Paweł II, Adhortacja apostolska o konsekracji zakonnej w świetle tajemnicy odkupienia *Redemptionis donum*, Rzym 1984.
- Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Vita consecrata*, Rzym 1996.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002.
- Kiciński J., *Posłuszeństwo drogą duchowej wolności*, w: *Droga rad ewangelicznych. Program formacji ciągłej na 2011 rok*, red. J. Wełna, Kraków 2011, s. 62-71.
- Kiciński J., *Sztuka przeżywania rad ewangelicznych. Życie sakramentalne*, w: *Droga rad ewangelicznych. Program formacji ciągłej na 2011 rok*, red. J. Wełna, Kraków 2011, s. 44-61.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Potissimum institutioni*, Rzym 1990.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja o życiu braterskim we wspólnocie *Congregavit nos in unum Christi amor*, Rzym 1994.
- Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, Instrukcja *Faciem tuam, Domine, requiram*. Posługa władzy i posłuszeństwo, Rzym 2008.
- Pagacz M., *Życie konsekrowane w służbie poszukiwania sensu według Benedykta XVI*, „Wrocławski Przegląd Teologiczny” 1(29) (2021), s. 323-344.
- Paszkowska T., *Misterium życia konsekrowanego – wyzwania i nadzieje naszych czasów*, „Rocznik Teologii Katolickiej” 1(14) (2015), s. 141-158.
- Paszkowska T., *Życie konsekrowane – dynamiczny akt wiary i confessio Trinitatis*, „Roczniki Teologii Duchowości” 4(59) (2012), s. 75-95.
- Poleszak L., *Niektóre aktualne wyzwania dla życia zakonnego*, „Sympozjum” 1(34) (2018), s. 73-87.
- Poleszak L., *Wspólnota zakonna w świecie indywidualistów*, „Via Consecrata” 9(96) (2006), s. 24-27.
- Poleszak L., *Źródła odnowy życia konsekrowanego*, „Sympozjum” 2(37) (2019), s. 235-250.
- II Sobór Watykański, Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, Rzym 1965.
- II Sobór Watykański, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, Rzym 1964.

- Szewczul B., *Definicja prawno-teologiczna życia konsekrowanego przez profe-
sję rad ewangelicznych*, „Prawo kanoniczne” 59 (2016) nr 1, s. 19-42.
- Vanhoeye A., *Bóg tak umiłował świat. Lectio divina do ofiary Chrystusa*,
Kielce 2005.
- Wroceński J., *Aspekt prawny posługi przełożonego zakonnego i jego odpowie-
dzialność w prowadzeniu wspólnoty*, „Symposium” 2(35) (2018), s. 223-248.
- Wroceński J., *Współczesne wyzwania i oczekiwania wobec życia konsekrowa-
nego*, „Symposium” 1(32) (2017), s. 195-221.
- Wytrwał T., *Reguły zakonne*, w: *Encyklopedia katolicka. T. 16*, red. E. Gigile-
wicz, Lublin 2012, kol. 1331-1332.
- Ziemann E., *Wiara w życiu duchowym osoby konsekrowanej*, „Symposium”
2(25) (2013), s. 139-151.

Ks. dr Leszek POLESZAK SCJ – sercanin, doktor teologii, wykładowca Wyższego Seminarium
Misyjnego Księża Sercanów w Stadnikach, członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów
Duchowości. W pracy naukowej zajmuje się teologią Najświętszego Serca Jezusowego oraz
duchowością. ORCID: 0000-0001-5408-0809; e-mail: lpoleszak@scj.pl